

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 6.—
 pololetna . . . K 3.—
 četrtletna . . . K 1.50
 posamezna štev. 20 vin.

Nefrankirana pisma se
 ne sprejemajo; roko-
 pisij se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilov slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
 ništvo v Ljubljani,
 Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
 po dogovoru.

Štev. 4.

V Ljubljani, 27. decembra 1918.

Leto XIV.

Ljubljana, 25. decembra 1918.

»In ljudem na zemlji, ki so dobre volje« je odpeval kor duhovniku ob polnočnici za njegovo napevko »Slava Bogu v višavah«. Ginjeno je bilo danes o polnočnici vsako srce: polnočnice smo molili, da naj nam podeli Zveličar in Odrešenik mir. Letošnja polnočnica se je darovala v znamenju miru in naše zmage. Strašno je bilo trpljenje ljudstva v teh grozljivih letih blazne svetovne morije. Koliko gorja, koliko trpljenja je prenesel svet, ki si želj miru! Francija je izgubila 1.800.000 mrtvih vojakov, 174 tisoč milijonov frankov je je stala vojska. Kdo bo štel žrtve te strašne morije, saj se bodo navajale številke gotovo, toda pravega števila nihče ne zna, nihče ne ve za njega, pozna ga le On nad zvezdami, ki je sodil tudi žrtve strašnega napuha, glavnega povzročitelja svetovne vojske. Zahotelo se je oboževalcem blaznega Nietschejevega nadčloveka, ki jim pravijo kulturno visoko stoječih Francozi Huni, da zagospodarijo in zaslužijo svoj svet. In pruski Huni so se pripravljali, da zavladajo celemu svetu, do 200 let. Ustvarili so si mogočno armado; z železom, ognjem in s krvjo so jo gradili, potepali vsakogar, ki jim je kljuboval. Hunska pohlepnost in ošabnost sta ponemčevali nad jezero let mehko naše slovensko pleme. In zaslužili so Huni Poljake, Čehce, Slovake, Slovence, Hrvatine in Srbe v bivši Avstro-Ogrski in gonili nas sužnje v bojno mesnico nad naše prijatelje, ki so se vojskovali, da nas odrešijo od hunskega jarma. Huni so mislili, da bodo prisilili ves svet, da pade pred nje na kolena in jim služi in moli njihovega Votana. Bog vojnih trum je v svoji neskončni modrosti sklenil, da poniža hunske ošabnost. Zrušil je Hun slovensko Rusijo, toda Američani so prišli v Evropo in — Hun je bil premagan. Njegov Atila: Viljem II. je pobegnil na Nizozemsko, da reši svoje bedno življenje. Odločno zahtevajo narodi, ki so ponižali Hune, da naj jim Nizozemska izroči tistega Viljema II., katerega so radi raznih zločinov angleška sodišča dvakrat obsodila na smrt.

Rusija, Nemčija, Avstro-Ogrska so se v vojski podrle. V Rusiji divja še vedno revolucija, v Nemčiji se še nista vrnila red in mir. Avstro-Ogrska se je razdelila v Jugoslavijo, ki se je ujedinila s Srbijo, v češko-slovaško republiko; Poljaki so se pridružili poljski republiki, Rumunija zaseda v Ogrski rumunske stolice. V svežem zraku svobode živimo: Naša srca sicer žalujejo, ker Italijani ne upoštevajo dejanskega položaja in so zato zasedli najlepše dele naše Slovenije. Toda ta zasedba je le pripetljaj...

V Pariz se je pripeljal predsednik severnoameriških Zveznih držav Wilson, veliki zagovornik in zaščitnik slabih. Francozi, Angleži in Italijani, ki so na lastnem telesu skušali bolečine in krutosti hunskega barbarizma in hunske grozodejstev, so trdi do Hunov. Skrbijo jih, da ne bi Hun zopet prišel do moči, zato ga hočejo popolnoma ponižati in naložili jim bodo trd mir. V zvonjenje: oj zvonjenje! Kje so naši milo pevajoči zvonovi? Kruta vojna pošast nam je ugrabila milo doneče zvonove in nam jih je le še nekaj pustila, svoje kremplje je že stezala po naših orglah: v naših cerkvah je hotela imeti veliki petek. In orgle

smo si ohranili: mogočno so donele opolnoči, v zvonjenju so se točile bridke solze za žrtve vojske in solze radosti, ker je zdaj vsaj formalno mir.

Mir ni sklenjen, toda premirje je in mir mu bo sledil, toda končana vojska še ni. Zmagovalci v sedanji svetovni vojski ne morejo trpeti, da bi v Rusiji vladali boljševiki. Oni hočejo, da se ustanovi zveza narodov, ki bo skrbela za to, da se našim znancem zagotovi trajen mir. Brez močne Rusije urejenih razmer se to ne more doseči, ker se mora povzročitelj svetovne morije: hunske pleme, krotiti in vzgojiti, če je to sploh mogoče, v kulturne narod, narod, ki bo vzljubil mir in ki ne bo hotel biti velik vsled svoje izurjene armade. Današnja Rusija ni demokratično vladana. Saj vladajo boljševiki v njej z nasilstvom neznatne manjšine nad ogromno večino. In ententa ne prikriva, da hoče uničiti boljševijem: do skrajnosti izvedeno načelo hunske-izraelskega misleca Marksa. Ni še končana vojska, toda svetovne vojske letošnji božični večer ni več.

In mi, katoliško demokratično jugoslovansko delavstvo? Med svetovno vojsko je naša organizacija veliko pretrpela. Bitke na sveti naši jugoslovanski zemlji ob Soči so onemogočile življenje našim delavskim organizacijam, ujedinjenim v Jugoslovanski Strokovski Zvezi. Hunska strast in nestrpnost in sovražstvo proti Jugoslovancem so nam zatrli veliko mladih naših skupin na sveti naši štajerski jugoslovanski zemlji. Krepko so se pa držali naši delavski bratje, preiskušeni v bojih s Huni na Koroškem. Otežkočeno je bilo delo naši Jugoslovanski Strokovski Zvezi pod groznim hunskim jarmom ob času svetovne vojske. Ne ozirajoč se na nevarnosti, ki so nam grozile, smo v letih svetovne vojske organizatorično bili prisiljeni delovati skrivaj ne glede na tiste rabeljske predpise, s katerimi so omejevali hunske na bojiščih tolikokrat tepeni generali naš pokret. Prebridka izguba je zadela med svetovno vojsko našo delavsko organizacijo: Bog nam je odpoklical k sebi našega očeta in svetca in mučenika dr. Kreka, ki je na smrt bolan še zapel svojo poslovilno labodnico na shodu našega v bojih preskušenega, pohunjevanju tako močno izpostavljenega jeseniškega delavstva. In tisto naše jeseniško delavstvo ti nam hočejo po Hunih vzgojeni socialni demokratje ukloniti pod svoj jarem s silo! Mislili in pričakovali smo od naših socialnih demokratov, da jih je kaj naučil čas da so se spremenili, da je mogoče vsaj v velikih delavskih vprašanjih hoditi skupno z njimi, kakor delavci v Idriji. Varali smo se: Kaj se hoče, pohunjeni ljudje ostanejo Huni. Ker so hunske socialni demokratje zapovedali v nemški zgornji Štajerski, da se mora organizirati v socialni demokraciji tudi krščansko misleče delavstvo, so pa naši hunske socialni demokratje izdali tudi pri nas v Jugoslaviji povele, da mora vse v njihov tabor, če ne, bodo prav po hunske vrgli iz tvornic vse, ki se ne bodo hunskeemu geslu udali: Na Jesenicah so izdali to geslo in ravno tako hunske geslo so izdali tudi delavstvu v Bistrici v Rožu.

Naši slovenski socialni demokratje so s tem dokazali, da so se iz socialnih demokratov spremenili v boljševike. Nič ne de: boja z njimi v najostrejši obliki si mi nismo želeli.

Hoteli smo svobodnega razvoja. Ker ga hočejo, naj ga imajo. Boja smo i mi vajeni in se ga čisto nič ne plašimo.

Katoliška jugoslovanska delavska demokracija! Dosegli smo svoj vzor, vzor našega očeta dr. Kreka: Jugoslavijo. Dolžni smo sebi in spominu velikega svojega ustanovitelja, da ko se poslavljamo od leta 1918 v Jugoslaviji, se zarotimo in prisujemo: Naše vrste bomo v letu 1919 še bolj strnili in pomnožili!

Srečno 1919!

Zastava k zmagi nam je križ!

I. G.:

Za naše politične pravice.

Ko se bodo izdelovali in sklepali zakoni o ljudskih političnih pravicah v naši Jugoslaviji, bo naša dolžnost, da bomo tudi mi delavci govorili besedo, ki bo nam v korist. Tukaj nekaj misli.

Politične pravice naj se v bodoči državi ne dele več po davkih, stanovih in dedovanjih. Politične pravice naj bodo prav za vse popolnoma enake. Tudi ženske naj bodo delne vseh političnih pravic.

Delavci in delavke res ne plačujejo ravno veliko neposrednih (direktnih) davkov, ker delavske plače navadno niso niti tako velike, kakor določa zakon najnižje dohodke. Ob tej priliki moramo pripomniti, da je bivša država in tudi sedanja Narodna vlada določila neko najnižjo eksistenčno vsoto, od katere se prične odmerjati dohodninski davek, nihče pa se ni brigal in nihče se ne briga, da bi delavci vsaj najnižjo eksistenčno vsoto tudi dobivali. Eksistenčna najnižja vsota je bila res nizka in mnogo prenizka, pa delavci je vendar ne dobivajo, dasiravno jo država priznava kot najnižjo, s katero more državljan za silo shajati. Zato pa plača delavec vse posredne (indirektno) davke, kakor jih plačuje vsak drug državljan. Delavčevo delo ustvarja podjetniku dobiček, od katerega plačuje podjetnik davek. Delavec kupuje obleko, obutev in druge potrebščine, vsled katerih trgovcu plačuje davek in ta davek je razdeljen na posamezne predmete. Delavec kupuje hrano, ki jo prideluje kmet na svojem posestvu in od katerega plačuje državi davek. Tudi tu je že na vsakem krompirju in repi priračunjen davek, ki ga kmet plačuje. Iz tega je torej dovolj razvidno, da delavec plačuje dovolj davkov. Razen tega, da je delavec po svojem delu samem že pravičen do popolnih političnih pravic v državi, ga tudi indirektni davki upravičujejo do tega.

Delavec pa je tudi potreben po svojem šibkem gospodarskem stanju vseh političnih pravic, da se lahko uspešno brani napram gospodarsko močnejšim. To pa mu je le tedaj mogoče, da uživa vse politične pravice v državi.

Glavna politična pravica v državi je volilna pravica. V državi imamo razne postavo-dajne in avtonomne zastope, kjer se sklepajo postave za državo ali pa tudi za posamezne kraje (dežele) in občine.

V državnem zastopu se sklepajo postave za celo državo, in sicer za vse stanove, torej tudi za delavstvo. V državni zbornici bi morali biti torej zastopani tudi vsi stanovi, seveda

delavci tudi. To pa je le mogoče, ako je volilna pravica za vse stanove enaka, brez vsakih predprav. Zato nam nikakor ne dopada sedanja volilna pravica v Srbiji, kjer ima volilno pravico le oni, ki plačuje najmanj 15 dinarov (okoli 15 K) neposrednega davka. Odločno starinski in nepravično v Srbiji je tudi to, da more biti izvoljen le tisti, ki plačuje najmanj 30 dinarov (okoli 30 K) letnega neposrednega davka. Od volilne pravice in pravice voljen biti so po taki volilni pravici vsi revni sloji, ki veliko bolj potrebujejo državnega varstva, kakor pa imovitejši sloji. Znano je, da se navadno za delavstvo nihče nič ne briga in le redki so tisti izmed imovitejših krogov, ki kdaj povzdigujejo svoj glas v varstvo reveža in zatiranca. Ako hoče biti Jugoslavija res prava mati za vse stanove, potem mora biti v tej Jugoslaviji splošna in enaka volilna pravica za vse državljane in se ta pravica ne sme omejevali samo na imovitejše stanove. Upamo, da pridemo brez boja do svojih pravic, dasiravno nas zgodovina uči, da so monarhije navadno najbolj nazadnjaške države, kjer so zatirani revnejši stanovi, posebno še delavci.

Bolj kot kdaj potrebujemo ravno v Jugoslaviji delavci vse politične pravice. Saj se bo ustvarjala šele podlaga državi, v kateri naj srečno živimo. Skleniti se mora postava za delavsko varstvo in delavsko zavarovanje. Tu moramo mi delavci sodelovati in nikakor ne moremo dovoliti, da bi drugi stanovi nekaj zmašili skupaj, potem nam pa to ogledano kost vrgli pred noge, rekoč: Tu imate vaše delavsko varstvo in zavarovanje. To bi bilo zmašilo, ki bi nam gotovo več škodilo kot koristilo, kajti iz starega škornja ne boste nikdar napravili dobrega obuvala, ampak le za silo. Zato moramo biti delavci in sploh vsi revnejši stanovi danes silno oprezni, da še tistega ne izgubimo, kar smo imeli že v start Avstriji. Kapital ne pozna narodnosti in tudi bratov ne. Zelo verjetno je torej, da nas bodo skušali sedaj razni mogotci in nazadnjaki ogojufati za naše politične pravice. Zato ne smemo nikomur preveč zaupati, ampak odločno zahtevati splošno in enako, aktivno in pasivno volilno pravico za moške in ženske, in sicer za vse zastope.

Junak groze.

Ko je prevzel znani generalni polkovnik Pflanzler-Baltin poveljstvo nad četami v Albaniji poteti leta 1918, je rekel častnikom: Italijanom se hočem revanširati. V dveh mesecih moram vzeti Valono. Pri meni ne sme priti do stoječe vojske, moje ljudi bom že našel umirati! In umirali so . . .

I. G.:

Osemurni delavnik in popolni nedeljski počitek.

Boj za osemurni delavnik in popolni nedeljski počitek ni mlad, ampak je že toliko star, kakor delavsko gibanje sploh. Ni se še nikdar nikjer ustanovilo kako delavsko društvo te ali one strankarske struje, ali pa edino le strokovno delavsko društvo, ki bi ne imelo v svojem programu teh dveh zahtev. Skoro ni bilo delavske stavke, kjer ne bi bila zahteva po skrajšanju delavnega časa ena glavnih delavskih zahtev.

Ali pa je delavstvo tudi upravičeno z ozirom na splošnost, da to svojo zahtevo še prav posebno poudarja in jo z vso odločnostjo tudi skuša uveljaviti? Slišijo se danes pri nas glasovi, ki trdijo, da bi osemurni delavnik v mladi Jugoslaviji ostabil, če ne popolnoma uničil industrijo. Ali je to res? Poglejmo!

Delavski rod je po svojem slabem socialnem stanju danes telesno tako slaboten, po delavstvu sovražnih zakonih tako telesno izmožgan, da je umrljivost med delavstvom in v delavskih rodbinah naravnost grozna. Slaba prehrana, strogi delovni redi, ki bi se morali tudi na delavstvo kaj ozirati, so pod državnim pečatom tako prikojeni, da popolnoma oklepajo delavca in mu ne dovolijo niti trenutke oddiha. Moderni stroji in moderne naprave, ki bliskovito hitro proizvajajo izdel-

ke, vsebujejo toliko raznih plinov, prahu in kemičnih sestavin, da delavčevo telo in duh vse prej obnemoreta, kakor je bilo to včasih, ko se je vse izdelovalo v sicer malih delavnicah, pa vendar ročno in enostavno. Moderni stroj zahteva veliko napetost delavčevega duha in najmanjša nepaznja lahko ugonobi delavca in njegove tovariše, kakor tudi napravi podjetniku ogromno škodo. Ako stremi tehnika za tem, da se potom izboljšanih strojev izdelki hitreje proizvajajo, je treba tudi poudariti, da je treba pri vsakem izboljšanju strojev večje delavske pazljivosti, večje napetosti delavčevega duha, večje ročnosti in večje inteligence. Ako se torej od delavca več zahteva, se delavec tudi prej duševno in telesno utruji. Sploh se vse to danes od delavca zahteva v mnogo večji meri, kot se je to kdaj od njega zahtevalo. Tudi higijenične oblasti odločno prepovedujejo, da bi delavstvo v delavskih prostorih uživalo hrano. Delavec je torej poleg napornega dela še lačen. Vsi oni sloji, ki samo duševno delajo, ne delajo preko osem ur na dan nikjer, ker, kakor pravijo, tega ne bi prenesli. Delavec pa dela duševno in telesno, ali ne obnemore še prej?

Tretjina dneva popolnoma zadostuje za delo in dosega skrajne meje duševnega in telesnega napora. Ali naj delavec v enem dnevu izčrpa vse svoje telesne in duševne moči in naj potem nima časa, da zbere novih? Delavec potrebuje počitka, pa tudi razvedrila. Enolično delo ubije duha. Priporočajo se delavstvu strokovni časopisi in strokovne knjige, kako jih bo delavec z uspehom proučeval, ako je vsled prenapornega dela telesno in duševno ubit. Priporočajo se delavstvu izprehodi, kam bo revež šel, ako je od zore do pozne večera v delavnici. Delavstvu se priporočajo v varstvo njegovega zdravja vse mogoče stvari, ne da se mu pa priložnost, da bi jih uporabil. Cela stvar se mi zdi tako, če kdo tolaži lačne ljubljanske reveže z velikimi zalogami moke in masti v Ameriki, do katerih ljubljanski reveži ne morejo.

Delavec ima tudi družino. Bogatin ima časa dovolj, da se briga za svojo rodbino in posebno za vzgojo svojih otrok. Delavec pride po dolgem dnevnem delu truden in izmučen domu. Ali mu more kdo zameriti, ako si delavec po večerji takoj poišče počitka in se ne briga za svojo rodbino in posebno še ne za napredek svojih otrok? Ali se morda komu čudno zdi, da mali otroci skoro ne poznajo svojega očeta, ker ga malokdaj vidijo, ker navadno še spijo, ko gre oče v delo, sanjajo pa že ure angelske sanje, ko se vrne oče zvečer z dela. Delavec nima srečnega rodbinskega življenja, ker ga ni nikoli doma. Srečna rodbina pa je glavni pogoj vsake države.

Vsled preobilnega dela delavstvo hitro umira. Sušica je delavčeva sestra, ki ga po trutih in dolgih mukah spremilja v prezgodnji grob. V najlepših moških letih umrje delavec in zapusti nepreskrbljeno družino, ki potem nadaljuje za očetom križev pot trpljenja in pomanjkanja. Revščina na vseh koncih in krajih, in vsega tega bi ne bilo, ako bi očetovo telo ne bilo vsled predolgega delovnega časa prehitro izmožgano do kosti, nezmožno za nadaljnje življenje. Ne uničujte delavskih moči do skrajnosti in čez mero, in mnogo bo manj siromaštva in sirot na svetu.

Tudi industrija po osemurnem delavniku ne bo na slabšem. Delavec gre danes v tovarno s tistimi čustvi, kakor gre kaznjenc v kaznilnico: oba računata samo na čas, kdaj bošta prosta. Nič veselja do dela, ker telo in duh sta izmučena še od prejšnjega dne, in danes se bodo muke le nadaljevale. Nič zanimanja za delo, ker predolgo delo umori zanimanje za delo. Nič ročnosti pri delu, ker roki sta trudni še od prejšnjih dni. Pameten gospodar da svojemu poslu dovolj počitka, ker ve, da bo drugi dan zopet potreboval vse njegove delavske moči. Na Angleškem so to že davno izpoznali, zato imajo angleški delavci krajši delavni čas kot pri nas. Tudi v Ameriki, v Belgiji in Franciji je veliko na boljšem kot pri nas. Čehi so v svoji državi z zakonom uredili osemurni delavnik, in Češka je industrijska dežela. Kar je mogoče drugod, je mogoče tudi pri nas. Ako se Čehi ne boje, da bi osemurni delavnik škodoval njihovi veliki in zelo razviti industriji, se tudi našim podjetnikom in državnikom ni treba bati, da se kaj takega pri nas zgodi. Glavno načelo bodi za te gospode: Le zadovoljno, duševno in telesno

krepko delavstvo je glavni pogoj, da se tudi pri nas dvigne in vzcvete industrija. Zato je delavska zahteva po osemurnem delavniku povsem upravičena in tudi industriji zelo koristna.

Bog je zapovedal: Šest dni delaj, sedmi dan pa počivaj! Narodi, ki so odpadli od Boga, so iskali načina, kako bi dali delavcu počitek, ne da bi se vezali na božjo odredbo. Vsi poizkusi so se izjalovili tako pri Francozih za časa velike revolucije, kakor tudi pri vseh poizkusih komunističnih držav v Ameriki. Kar smo zapisali zgoraj v upravičenje osemurnega delavnika, to velja v isti meri za nedeljski počitek. Delavec imej vsak sedmi dan, ko bo prost skrbi in trpljenja svojega dela spoznal v sebi človeka, ki ga je Bog ustvaril po svoji podobi. Ta dan naj bo namenjen Bogu, njemu in njegovi rodbini. Raz njega naj pade delavni prah, in ta dan naj tudi delavec diha čist zrak, ki ga uživa vse dni toliko srečnih ljudi, ki jih ne mori skrb za vsakdanji kruh. Ta dan naj pohiti s svojo družino tudi v božjo naravo in se veseli stvarstva. Pokrepčan in poživljen bo nastopil delavec drugi dan svoje delo z veliko večjim veseljem, ker se je prejšnji dan naužil zlate svobode.

Osemurni delavnik in popolni nedeljski počitek, to sta dve glavni točki v našem programu, ki ga hočemo uveljaviti v Jugoslaviji in ga moramo tudi uveljaviti. Hočemo, da bodi Jugoslavija moderna in nam delavcem pravična država, zato pa moramo delavci že danes gledati in delati na to, da nas naši izkoriščevalci ne prehitijo z nasprotnimi zahtevami. Dobro vemo, da bo delavstvo le to doseglo, kar si bo samo priborilo. Dosegli bomo pa le tedaj, ako bomo močni v svojih delavskih organizacijah, zato je dolžnost delavstva, da se organizira v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki bodi predstaviteljica vsega jugoslovanskega krščansko socialnega demokratičnega delavstva.

Smešna nasilstva.

»Napreje«, katerega glavno uredništvo je prevzel sin poštenega našega somišljenika, ki se ima ravno ustanovitelju naše delavske organizacije na Savi, dr. Kreku, zahvaliti, da je fant študiral, je na naš članek, s katerim smo način agitacije naših boljševikov rabilo kritikovali, odgovoril v svoji 291. številki takole:

»Naši boljševiki.« »Naša moč«, glasilo slov. (krščansko socialnega) delavstva, priuša članek, v katerem se je z vso silo zaletele v našo stranko. Seveda se pisec tega »veleaktualnega« članka poslužuje izrazov, na katere je gotovo vajen iz časov pred svetovno vojsko-zatčenja z bombom »boljševiki«, potem se pa kar vrsti »rdečkarji«, »rdeča gospoda«, »soc-dem. knuta«, »rdeče nasilstvo«, »nemškutarska stranka« itd. Vidi se, da tiči v njem še mnogo »idealov« troperesne dateljice nekdanje klerikalne stranke: Susteršič, Lampe, Stefe. Oni so nam ustvarili popolni slovar psovok, in dopisnik »Naše moč« ga je moral temeljito preštudirati, da je v par vrstah nagromadil toliko teh »domačih« izrazov. Le žal, da jih je napisal katoliško misleč človek. Po tem se spoznada mu je sveto pismo španska vas. Pa ne razpravljajmo o teh izrazih, ki so najbrž v glavi dopisnika le nadomestilo za plemiške naslove, ki naj se odpravijo v Jugoslaviji. Bavimo se nekoliko s člankom samim. — Nam je torej zrastle greben in delamo s silo. Terorizirati hočemo krščansko-misleče delavstvo, da vstopi v naše vrste! Človek bi mislil pri tem, da hoče par jeseniških »boljševikov« diktirati svoje mnenje tisočim delavstva, ki ljubijo le rožni venec, ne pa svobodo. No, malo drugačna je stvar! Jeseniško delavstvo je na javnem shodu dne 1. decembra na predlog predsednika shoda »z viharnim odobravanjem« sklenilo, da delavstvo ne bo odslej trpelo v svoji sredi nobenega neorganiziranega več. Tekom 14 dni mora biti vse jeseniški okraj organiziran. Delavstvo je ta sklep odobrajajo pozdravilo, z vzklikom, da mora stopiti takoj v organizacijo vse delavstvo, vsi mojstri in tudi uradniki. (Glej »Napreje«, št. 277, z dne 3. decembra t. l., stran 3.) To je torej resnica! Če se je pa velika večina delavstva izrekla za to, da mora biti vsak delavec organiziran v naši

organizaciji, bo vzrok najbrže v tem, ker delavstvo ne zaupa več onim, ki so ga doslej vedno le vodili za nos. Delavstvo želi organizacije, toda take, ki mu bo v korist, ki bo delala v dobrobit zatiranih in zaslužjenih, ne pa take, ki bo le v štafažo pri procesijah in raznih prireditvah. In jeseniško delavstvo se zaveda, da mu vaša organizacija tega ne bo prinesla, ker vsa klerikalna stranka doslej za delavstvo ni prav ničesar storila. Čisto umevno, kajti klerikalna stranka hoče zastopati vse sloje: milijonarje in delavce, kmete in veleposestnike, tercijalke in služkinje itd. To pa ne gre! In če gre, pa z dokazi na dan! Poverjenik za javna dela je pristaž klerikalne stranke, on je zet milijonarja Pollaka; pritisnite toraj nanj, da nasvetuje tistu, da bo skrajšal v svojih tovarnah delavni čas na osem ur in delavstvo pošteno plačal, ne pa tako sramotno kot doslej. Recite mu, da odpravi naredbo, vsled katere ima militarizem še vedno svojo pest nad raznimi obrati. Le radikalno gospodje! Zgrabite ga za vrat in recite: ali ali... Po dejanjih vas bomo sodili. Kajne, to ne gre, sicer bi se zamirili višjim! Vidite, ker ne morete pokazati drugih uspehov, razen par zastav in izletov, zato se vas tudi ne more upoštevati, še manj pa vam zaupati. Predolgo ste varali delavstvo, svetovna vojna mu je odprla oči! In ker čutite, da tako ne gre več naprej, ste naenkrat izrazili misel, da bi bilo skupno delo mogoče. To se pravi: »Rdečkariji, sejte, mi katoliški bomo pa pobrali dozorel sad. — Vi boste delali, mi bomo želi.« In če bo akcija imela uspeh, bomo rekli: To ste naredili le z našo pomočjo! Če pa ne bo uspeha, boste pa vpili: »Rdeča banda« je izdala delavstvo! No, gospodje, mi gremo naprej brez vas, in preko vas. To pa zato, ker vemo, da vaše delo ni resno, ni v prid delavstvu. — Opozoril bi na dopis »S Save na Gorenjskem« (»Napreje«, št. 286. 13. dec. t. l., str. 3.) Tam čitamo, da sta katoliška »rešitelja« delavstva g. Gostinčar ml. in »Slovenčeve« urednik g. Vrtovec na nedeljskem shodu delavstvu naše stranke zagrozila, da se bo proti nam postopalo z oboroženo silo. Mogoče imata ta gospoda v tem oziru kako obljubo g. poverjenika za narodno obrambo? Ne moremo tega verjeti, a ker sta to trdila na javnem shodu, bo morda le res. Kaj pa, če je naznanjena mobilizacija s tem v zvezi, Rabimo pojasniti in to nujno!!! Delavstvu pa svetujemo, da na shodih javno vpraša ta dva gospoda, kje sta bila v času svetovne vojne! Pa vendar ne, da sta bila »unentbehrlich«. Mogoče je vse. Kajti ravno taki »ljubitelji ozadja« posebno radi groze z bajoneti in puškami, ker se sami s tem še niso »igrali«. No, mi vsaj upamo, da klerikalna stranka nikdar več ne bo imela toliko moči, da bi pošljala vojaštvo nam na vrat in nas dala streljati kot pse. Verujemo, da ste zmogni to storiti, če bi namreč bili le vi na krmilu. A časi so minuli, ko so vaši voditelji pošljali udane backe v svetovno mesnico, ko so vaši voditelji glasovali za kanončke in bajonete, s katerimi je morila naša junaška avstrijska armada srbske žene in otroke! Tega veselja pa ne boste več doživeli, da bi kdaj morili lastne brate! Pustimo vam upanje, to je vse! — Tudi sodrug Anton Kristan je tarča, v katero streljate! Prav! Mi mu zaupamo, ker vemo, da bo storil vse, kar bo v njegovi moči, da olajša delavcem trpljenje in jim pomaga do njihovih pravic. Če pa ne bo vsega dosegel, kar bi rad, primite za ušesa vaše pristaše-poverjenike in jim povejte, da slabo zastopajo korist katoliškega delavstva. Sicer pa ste že v 1. številki »Naše moči« indirektno izrazili željo, da bi vam prijalo »korito« pri socialnem skrbstvu. Odgovor ste že dobili. Seveda, za vse vaše »voditelje« bo tudi v vsej Jugoslaviji premalo korit. Posebno še, če bodo tako delali za blagor domovine kot poverjenik za javna dela. — O nemškutarjih ne bomo govorili. Preveč hitro ste pozabili, da so vaši prejšnji voditelji prodali nešteto krat ves slovenski narod za »trideset srebrnikov«. — In sedaj končajmo! »Boljševiki« v delavskih vrstah pač nimajo nič skupnega v »boljševiki« višjih slojev in zato pozdravljamo svoje sotrpine, katoliške »menjševike«.

Članek dokazuje le to, kar smo mi pisali. Da, gospod šefradakter »Napreje«: vzemite na vednost, da bomo najodločnejše, s krepkimi besedami branili svobodo vesti in svobodo združevanja delavcev proti nasilstvu socialne demokracije. Kar tiče gospodov Šu-

sferšiča, Lampeta in Štefeta, se vidi, da je prav gotovo članar »pacifističnega« »Napreja« branil »sveto« Nemčijo in »trhlo«, »gnilo« Avstrijo pod črno-žolto zastavo v avstrijski vojski, preslavni armadi, ker ne ve, da je ravno »Naša Moč« se najhujše borila proti Šusteršičevi avstrofiljski absolutistični taktiki. Kar tiče laskave opazke, da je napisal članek katoliško misleč človek, res ne poznamo tako natančno svetega pisma, kakor ga poznajo socialno demokratični glavni misleci, ki jim ni znano samo sveto pismo, marveč tudi talmud. V ostalem pa potrjuje »Napreje« v polnem obsegu, da hočejo socialni demokratje s silo doseči, da mora biti vsak delavec organiziran v naši, t. j. socialno demokratični organizaciji, ker delavstvo ne zaupa več onim, ki so ga vodili za nos. Kdo je vodil za nos jeseniško delavstvo? Ali morebiti mi? Kdo je združeval zaščevani, teptani jeseniški delavski proletarijat prvi? Mi pod vodstvom rajnega očeta dr. Krika smo ga organizovali! Zakaj smešite procesije? Zakaj se norčujete iz raznih prireditvev? Ali se res čisto nič ne sramujete, da trgate na tak grd način verski čut iz src delavstva? Če ste sami postali ateisti v časih in pod vtisom velenemske gonje pod poveljstvom Schönererjevim, niste li s tem dokazali in pokazali, da kakor je prepeval velenemški Schönerer, ste prav po opičje odpevali svojim velenemskim bivšim dunajskim voditeljem i Vi-Zakaj psujete tercijalke? Če izpolnjujejo preproste ženice svojo versko dolžnost, mora seveda priti po zgledu buržoazijske gospode rdečkar, da zasramuje tercijalke in služkinje. Na poverjenika javnih del se v »Napreju« strašno radi zaletavate in morate potem pri našati dolge njegove odgovore, ki vsakemu povejo, da so Vaši obvestitelji slabo poučeni. Pravite, da naj mi pritisnemo na poverjenika za javna dela, naj Pollakova tvrdka skrajša v svojih tvornicah delovni čas na osem ur. Ali mislite, da mi tako radi spletkarimo, kot Vi? Smo navajeni poti, ki gre naravnost in ne po ovinkih. Mogočno ste zdaj v »Napreju« povedali: Mi gremo naprej brez Vas in preko Vas.« O tem, če je naše delo resno, nam dokazuje ravno zgodovina delavskega združevanja na Jesenicah. Mi smo na Jesenicah s pomočjo cele naše stranke pred leti pošteno hojevali stavko in dosegli uspeh. Delavsko slogo na Jesenicah je razbila Vaša strankarska strast na škodo delavstva in v veselje ter radost jeseniškega nemštva. Živimo v Jugoslaviji. Ker živimo v svoji državi, zahtevamo, da naša država varuje shodno in združevalno svobodo proti vsakomur, tudi proti »rdeči bandi«, kakor sebi sami pravite. Sovražimo policijo, toda trpeli ne bomo, da bi seveda po nemškem dunajskem zgledu Vi delali našim delavcem silo. Socialno demokratična gospoda pri nas živi še danes popolnoma pod nemškim vtisom. Korenito se morate nemških navad in razvad odvaditi. In zelo čudno je tisto naglasjanje, če je ta ali oni bil med vojsko vojak ali če je bil »unentbehrlich«. Ali res ne čutite, kako s takimi prismojenimi stavki smešite sebe in smešite pacifističen program vaše stranke? Ali je res častno za vašo stranko, če je bil morebiti pisec tega članka kak »frajtar«, koprol, cugsfirar, feldvebel, fenrih, lajtnant ali še kaj več in der k. u. k. Armeje? C. in kr. socialna demokracija v časih stare Avstrije ni bila nikaka psovka, marveč faktično ravno socialna demokracija je dobro zavedajoč se interesov Nemčije »stramm durchholtalt«. Socialna demokracija se grozno rada zaletava v Pollakovo firmo. Nismo dolžni da jo branimo. Toda veste kaj, gospodje iz rdeče vojske: ne enkrat, večkrat smo vrgli v koš iz vaših vodov došle nam dopise o precej absolutistični disciplini tu in tam, kje, itak sami veste. Ne enkrat, večkrat smo vrgli v koš iz vaših vrst prihajajoče kritike o »neznanem« šustercijanstvu pri Vas. Razmere v Pollakovih tvornicah smo tudi mi objektivno preiskovali tam, kjer imamo mi moč. In čudno je to, da smo dobili zelo, zelo malo pritožb. Pollakovo tvrdko napadate, ker rodbina ne prikriva svojega verskega prepričanja. Če bi bila Pollakova firma svobodomiselná, bi jo puščali lepo pri miru in bi jo morebiti celo hvalili, ker si je med vojsko ravno ta firma pridobila zaslugó, da na Kranjskem cene črevljev niso tako strašno poskočile, kakor drugod v Avstriji. Mi ne klečeplazimo pred nikomur, tudi pred Pollakovo firmo ne, morebiti se bomo še mezdno bojevali z njo, toda naravnost se nam gabi

hinavščina, s katero napadate ravno to tvrdko in sicer mala fide.

Vaš boljševidem, posledico duha nemškega nadčloveka, bomo strli, o tem bodite uverjeni!

Nemška demokratična strokovna zveza.

Zanimalo bo brez dvojbe tudi naše bralce, kako občutje je danes v krščanskih delavskih organizacijah bivšega nemškega cesarstva. V tem oziru objavljamo članek o nemški demokratični strokovni zvezi po nekem krščanskem delavskem glasilu. Članek slove:

Nemške delavske organizacije čakajo v bodočih mesecih in letih silne naloge. Naše državno, ljudsko in gospodarsko življenje se bo temeljito spremenilo. V vseh okoliščinah se morajo zabraniti dvomljivi gospodarski poskusi, če ne, bo plačalo nemško ljudstvo v celoti račun. V tem, da je dobila socialna demokracija nenadoma gospodstvo in ker se v njej borita dve struji za politično oblast in bodoče oblike našega gospodarstva, obstoji nevarnost, da bo socialistični doktrinarijem delal na našem gospodarskem življenju večje eksperimente, kakršne more v sedanjih izrednih časih prenesti. Nemčija je imela pred vojsko zunanjo trgovino, ki je predstavljala vrednost 20 tisoč milijonov mark; preživela je približno 12 do 15 milijonov ljudi. Od nje ni vsled vojske ostalo ničesar. V naših domačih surovinah smo popolnoma izstradani. Naše vojski prirojeno gospodarstvo se more v nekaterih mesecih vrniti k mirovnemu gospodarstvu. V taki uri morata gospodarska pamet in skušnja premagati ekstremni doktrinarijem.

Nepričakovani preobrat na političnem in deloma na socialnem ter gospodarskem prišću je privedel v vrstah raznih delavskih, nastavljenjskih in uradniških zvez večjo negotovost. To velja posebno za take zveze, ki so se udejstvovala izključno le kot interesna zastopstva in niso istočasno tudi svojih članov splošno in narodno gospodarsko vzgojevale. V več mestih so izvajali delavski in vojaški syeti silen terorizem in poskušali vse delavce, nastavljenice in uradnike vpreči v socialnodemokratični tabor.

Z ozirom na navedene razloge se je ustanovila nemška demokratična strokovna zveza. Pridružile so se ji: skupna zveza krščanskih strokovnih društev Nemčije, Zveza nemških strokovnih društev (H. D.), splošna zveza železničarjev (sedež Berlin), državni kartel državnih nastavljenecv (sedež Elbersfeld), prusko-hesenska zveza lokomotivnih vodij, zveza uradnikov zasebnih železnic, zveza nemških tehnikov, zveza nemško narodnih trgovskih sotrudnikov, zveza nemških trgovskih pomočnikov. Zveza šteje že zdaj veliko nad 1 milijon članov.

Nemška demokratična strokovna zveza se je predstavila javnosti 20. novembra z velikim shodom. Prvi je govoril Stegewald o namenih zveze. Izvajal je med drugim:

Zaključil se je zgodovinski oddelek nemške države; stojimo v začetku nove dobe. Francoska revolucija pred sto leti je pometla absolutizem vladarjev, prinesla je obrtno svobodo in svobodo preseljevanja in privedla v zvezi s tehniko velik kapitalistični razvoj naših dni. Danes živimo pač v največjem svetovnem preobratu vseh časov. Do zdaj je na celi črti od Belgije do Sibirije privedla do zmage demokracija. Tri velika cesarstva: Rusija, Avstrija-Ogrska in Nemčija so propadla.

Sedanji svetovni preobrat bo gotovo silno korigiral veliki kapitalistični razvoj potom socializma. Nekdanje naše ponosno nemško državno poslopje se je podrlo. Na njegovem mestu je sedaj veliko stavbišče odpravljenih podrtij; na njem bo v kratkem narodna skupščina morala zopet graditi surovo poslopje srednjeevropske države. Tudi v gospodarskem oziru stojimo takorekoč pred ničnostjo. Nemško ljudstvo dobi vsled vojske 200 do 250 tisoč milijonov dolga, ki jih ne bo mogoče poravnati in obrestovati zgolj z oddajo premoženja, z davki na posest in z užitnino. Država mora marveč sama poseči v gospodarstvo. Gospodarsko življenje se mora primerno najpotrebnejšim zahtevam ure prilagoditi, ker to tvori temelj državnemu in ljudskemu življe-

nju. Edino s političnimi svobodščinami ne more ljudstvo ničesar storiti, ono mora tudi jesti. Nemškemu gospodarstvu groze zdaj nevarnosti z dveh strani: širokim posedujočim plastem je prejšnje gospodarsko življenje dobro ugajalo. Če ne vsega, vsaj kolikor mogoče veliko bi radi dosegli od njega. Na drugi strani stoji doktrinarni socializem, ki hoče eksperimentirati v sedanji mrzlici z našim gospodarskim življenjem. V takem položaju morajo organizacije, ki hočejo kaj pomeniti, dajati bodoči Nemčiji vodilne misli in se morajo uveljaviti v političnem življenju. Narodna skupna zavest nemškega ljudstva mora jasno prodreti, demokracija in stranke se morajo obvarovati pred korupcijo in pred tvorbo klik, blagor milijonov ljudi, ki predstavljajo delovno ljudstvo v mestu in na deželi, mora tvoriti središče in orientacijo vsej politiki in ne narobe, kakor se je to godilo v preteklosti. Človek in ne blago mora v bodoče tvoriti središče gospodarstva.

Tako članek, iz katerega sledi, da krščansko misleče delavstvo v Nemčiji vodi najodločnejši boj proti nevarnim poskusom socialističnega doktrinarnizma.

Vrste proletariata se množe.

Vedeli smo, da bo sledila koncu vojske na vseh poljih velika brezposelnost. Ni se pa pričakovalo, da bo brezposelnost velika posebno med prosvitljenci. Toda v Nemški Avstriji, od katere smo, hvala Bogu, odrešeni, je brezposelnost naravnost strašna. Kdor prebira inserate velikih dunajskih in graških časopisov, najde inserate posebne vrste. Nekaj jih navedimo. Letalni stotnik išče službe. Gre tudi za šoferja. Mornariški častnik, vitez visokih redov, želi uporabiti svoje znanje. Vsi iščejo zaupnih mest kot tajniki, voditelji tvornic in pravijo, da znajo reprezentirati. Častnikom slede juristi, ki iščejo po štiri in pol letni vojski v civilnem življenju zopet posla. Ponujajo se za vsakovrstna dela za voditelje tvornic, za tajnike zavarovalnic in celo za to, da bi brali bogatim ljudem. Nič čudnega ni to. Od 1600 dvornih in sodnijskih odvetnikov na Dunaju jih more obstati komaj še ena četrtnina. In zdravniki! Dnevnik, ki se zelo bero, so otvorili poleg razpredelka o propadlih prestolih posebni razpredelki za zdravnike, ki se vračajo domov. Na Dunaju išče vsak dan 6008 zdravnikov službe. Dalje išče z inserati povprečno vsak dan pol tuceta zdravnikov službe kot voditelji sanatorijev, pri zobotehnikih, v toplicah in v zdraviliščih. Umljivo je, da toliko ponudb pritiska na plače zdravnikov. Vsi nemški zdraviliški zdravniki iz Jugoslavije in iz češke republike so izgubili svojo eksistenco in se zbirajo na Dunaju. V skrbeh so tudi zasebni nastavljenici v Nemški Avstriji. Veliko podjetij je razpustilo svoje pisarne na Dunaju; celo uradniki železnic se boje za svoje službe. Razpuščene osrednje oblasti so tudi postavile veliko uradnikov na dunajski tlak. Službe ne dobe, ker iščejo zdaj tehnikov, zgraditeljev strojev, oskrbnikov posestev; mož vstvarjajočega dela, delujočega življenja. Da: v Nemški Avstriji zdaj tožijo o slabih časih in ti slabi časi so posledica grehov preteklosti, ko je v stari Avstriji bil le Nemeč vreden boljše kruha. Slovani pa, če je bil še tako brihten, je moral biti celo življenje zadovoljen s pičlo rezanim kruhom.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Železničar. Na Vaše vprašanje glede na organizacijo krščanskih jugoslovanskih železničarjev odgovorjamo, da so člani Prometne zveze pristopili k Jugoslovanski Strokovni Zvezi. Mi smo seveda zelo radi pripravljani, da se pečamo v »Naši moči« tudi z vprašanji, ki se tičejo železničarjev. Vaš pokret: zastopati odločno želeje nižjih kategorij, ki se čutijo prezirane, pozdravljamo. Vse podrobnosti o strokovni organizaciji krščansko mislečih jugoslovanskih železničarjev poizveste v pisarni J. S. Z., Ljubljana, Ljudski dom.

J. E. Javornik. Vsak boljševidem s socialno demokratične strani se mora streti. O tem smo že pisali v »Naši Moči«. Če mislijo jugoslovanski socialni demokratje delati v Jugoslaviji po Ljeningovem receptu, se zelo motijo. Čudno se pa tudi nam zdi, da je tisti gospod bil na shodu zraven, ki se je v svojih spisih vedno kazal nekako nad strankami.

Guy de Maupassant:

Vprašanje latinščine.

Vprašanje latinščine, s katerim se zdaj vedno pečajo, me spominja na povest iz moje mladosti.

Svoje študije sem dokončal v velikem mestu srednje Francije v zavodu gospoda Robineauja, ki je slovel v celi provinci vsled izvrstnih latinskih študij, ki si jih lahko tam izdelal.

Robineaujeva zasebna gimnazija si je v zadnjih desetih letih pri vseh tekmah priborila zmago nad cesarsko gimnazijo v mestu in nad vsemi gimnazijami prefekture. Da je dosegla uspeh, se je imela zahvaljevati repetitorju¹, priprostemu repetitorju gospodu Pinquedentu, ali pravzaprav staremu Pinquedentu.

Spadal je k tistim starim brezlascem, katerih starosti ne doženeš, toda na prvi pogled uganesh njihovo povest. Vstopil je z 20 leti v kak zavod kot repetitor, da se preživi in dobi možnost nadaljevati svoje študije do državnega in doktorskega eksamna.² Delo in njegove učne ure so ga pa zvezale tako v krepplje, da ni prišel do eksamna in je ostal celo svoje življenje repetitor. Ljubezni do latinščine pa ni izgubil, strastno se je je oklepal. Nепrestano je bral pesnike, prozaik in pisatelje zgodovine; nikdar se ni utrudil jih študirati z vztrajnostjo, ki je postala že manija,³ razlagati in tolmačiti.

Nekega dne se je spomnil, da stori prav, če zahteva od učencev, da mu na vsa stavljenaa vprašanja latinsko odgovorjajo; trdovratno se je držal te zahteve, dokler se niso znali latinsko razgovarjati kakor v svoji materinščini.

Poslušal jih je, kakor poslušala kapelnik svoje muzike; vsak trenutek je potrkal na svoj pult: Monsieur Lefrère, monsieur Lefrère; napako ste napravili, ali Vam ni znano pravilo?

Monsieur Plantel, Vaš stavek je skozi in skozi francoski in ne latinski. Umevati se mora duh jezika! Poslušajte...

In tako se je zgodilo, da so učenci Robineaujevega zavoda na koncu leta odnesli vse nagrade za prevode, naloge in za prosto govorjenje.

Ravnatelj, ki je bil liki opica zvit, kateri je bilo podobno tudi njegovo telo in obraz, je pustil na svoje prospekte⁴ tiskati: »Posebnost: študij latinščine. Pet prvih nagrad v petih razredih gimnazije. Dve častni nagradi pri splošnem tekmovanju vseh gimnazijev v Franciji.«

Ravno to je bilo napisano pri vhodnih vratih v zavod.

Deset let je slovel Robineaujev zavod. Mojega očeta je ta uspeh izvalil in naznanil me je pri zavodnem ravnateljstvu, ki smo mu rekli: Robinetto in tudi Robinettino. Stari Pinquedent mi je dajal ponavljanje v latinščini, za kar je plačal moj oče za vsako uro 5 frankov, od katerih je pa dobil Pinquedent le dva in Robinettino tri franke. Star sem bil kakih 18 let in sem študiral modroslovje.

Ponavljalne ure so bile v mali sobi z okni na cesto. Zgodilo se je, da mi je stari Pinquedent, mesto da bi bil govoril z menoj latinsko, francosko pripovedoval svoje skrbi. Revez ni imel več ne sorodnikov in tudi ne prijateljev. Zelo me je vzljubil in mi je odkril svoje srce.

Z nobenim človekom se ni 10 do 15 let razgovarjal.

»Kakor hrast v puščavi živim,« mi je rekel: »Sicut quercus in solitudine.«

¹ Provinca = dežela.

² Repetitor: učitelj, ki ponavlja z učenci, kar se uče v šoli. Repetitorium: ponavljalni pouk.

³ Eksamen = izkušnja.

⁴ Manija = strast, kake reči se do blaznosti okleniti.

⁵ Monsieur, reci mosje, je moj gospod. V starih časih je bil monsieur naslov najstarejšega brata francoskega kralja. V množini pravijo Francozje: messieurs, izpregovori mesje: moji gospodje.

⁶ V tem slučaju načrt.

Drugi učiteljev ni maral; nobenega človeka ni poznal v mestu, ker ni imel nikdar časa in prostosti, da bi bil sklepal znanja.

»Niti noč ni več moja, prijatelj,« je rekel, »in to je najtrša reč. Moje hrepenenje po mali sobi z opravo, z mojimi knjigami in z nekaterimi malimi rečmi, ki so moje in katerih se ne sme nihče dotakniti. Drugega nimam! — Imam le svoje hlače in sukno, nimam niti blazine, ker na tisti, na kateri ležim, ni moja. Nimam štirih sten, v katere bi se mogel zapreti, izvzemši, kadar pridem v tole sobo, da učim. Si li morete to predstavljati? Celo svoje življenje nimam pravice, da se kje zaprem, da sem sam, da morem tiho misliti, preudarjati, delati, sanjati. Ljubček moj! Ključ, ključ do vrat, ki jih smeš zapreti, to je sreča, edina sreča!

Cel dan se moram pregovarjati s paglavci, ki skačejo okoli, in ponoči moram z njimi, ki me mučijo, spati v isti spalnici. Spim v zavodni postelji na koncu dveh dolgih vrst zavodnih postelj, ker jih moram nadzorovati. Nikdar ne morem biti sam, nikoli! Če grem vun, je cesta polna ljudi, če grem, utrujen od hoje, v kako kavarno, je pa natlačeno polna kadilcev in biljardnih igralcev. Povem Vam, tak obstoj je hujši kakor ječa.«

Vprašam ga: »Zakaj se niste oprijeli drugega poklica?«

Zaklical je: »Kakšna li? Nisem čevljar, ne mizar, ne krojač ali pek in ne brivec. Drugega nimam, kakor svojo latinščino, niti spričevala nimam, da bi jo drago prodajal. Če bi bil napravil svojo doktorsko skušnjo, bi zaslužil 100 frankov, za kar zaslužim zdaj 100 sousov, in moja znanost bi bila lahko slabše kakovosti, ker bi moj naslov vzdrževal moj sloves.«

Večkrat se je pritoževal: »Ure, ki jih preživim z Vami, so edine odpočitne ure v mojem življenju. Prepričani bodite, ničesar ne izgubite. V pouku bom podvojil to, kar za morem.«

Nekega dne sem bil predrzen dovolj, da sem mu ponudil cigareto. Začuden me je pogledal in rekel, ko se je obrnil proti vratom: »Če kdo pride?«

»Kadiva pri oknu!« sem mu rekel.

Naslonila sva se na okno, ki je bilo obrnjeno proti cesti; goreči cigareti sva skrivala v pesti, kadar nisva ravno vlekla.

Nasproti nama je bila likalnica. Štiri ženske v belih oblekah so likale s težkim in vročim železom perilo.

Nepričakovano je stopilo iz prodajalne neko deklo z veliko košaro na rokah, da nese strankam njihove srajce, robce in drugo perilo. Precej pri vratih je obstala, kakor da je že utrujena; slučajno je dvignila oči, smehljala se je, ko je videla, da kadiva in je nama s prosto roko vrgla poljub, kakor to delajo brezskrbne delavke; odhajala je počasi s svojim bremenom.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:

motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in repereznic, brzoparičnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špeci-rijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega [in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.